

Mediating Role of Academic Motivation Between Self-Efficacy and Academic Enthusiasm in High School Students

Mohammad Lohrab Gale¹, Tayebeh Sharifi^{2*}, Ahmad Ghazanfari³

1- PhD Student in Educational Psychology, Department of Psychology, Shahrekord Branch, Islamic Azad University, Shahrekord, Iran.

2- Associate Professor, Department of Psychology, Shahrekord Branch, Islamic Azad University, Shahrekord, Iran.

3- Associate Professor, Department of Psychology, Shahrekord Branch, Islamic Azad University, Shahrekord, Iran.

Corresponding author: Tayebeh Sharifi, Associate Professor, Department of Psychology, Shahrekord Branch, Islamic Azad University, Shahrekord, Iran.

Email: sharifi_ta@yahoo.com

Received: 4 March 2024

Accepted: 18 June 2024

Abstract

Introduction: Academic enthusiasm is one of the factors affecting the academic success of students, which can be influenced by various factors. The present study was conducted with the aim of determining the mediating role of academic motivation between self-efficacy and academic enthusiasm in high school students.

Methods: The present study was descriptive-correlational. The statistical population of the research included all students of the second year of high school in Kohrang city in 2022. In this study, 384 male and female students participated by multi-stage cluster random sampling method. Data collection instruments include demographic questionnaire, "Academic Motivation Scale", "Morgan-Jinks Student Efficacy Scale" and "Academic Enthusiasm Scale". The validity of the instruments was calculated by qualitative method and reliability by internal consistency method by calculating Cronbach's alpha coefficient. Data analysis was done in SPSS .24 and Amos. 24..

Results: The proposed model had good fit (CMIN/DF=2.63, CFI=0.96, RMSEA=0.06).

In addition, academic self-efficacy has a direct and significant positive correlation with academic enthusiasm ($\beta=0.29$), intrinsic motivation ($\beta=0.48$) and extrinsic motivation ($\beta=0.37$) and with demotivation ($\beta=0.32$) has a direct and significant negative correlation. The results showed that academic motivation ($\beta=0.19$) has a direct and significant negative correlation with academic enthusiasm and a positive and direct and significant ($P<0.05$) correlation with intrinsic motivation ($\beta=0.17$) and extrinsic motivation ($\beta=0.17$).

The results of the bootstrap test showed that all 3 subscales of intrinsic motivation ($\beta=0.17$), extrinsic motivation ($\beta=0.11$) and academic demotivation ($\beta=0.09$) play a mediating role between self-efficacy and academic enthusiasm.

Conclusions: Self-efficacy has a positive and direct correlation with students' academic enthusiasm through the mediation of academic motivation. It is suggested that in order to increase students' academic enthusiasm, attention should be paid to educational and therapeutic programs with the aim of improving students' self-efficacy and academic motivation.

Keywords: Academic Motivation, Self-Efficacy, Academic Enthusiasm, High School Students.

نقش میانجی انگیزه تحصیلی بین خودکارآمدی و اشتیاق تحصیلی در دانش آموزان مقطع متوسطه دوم

محمد لهراب گله^۱، طیبه شریفی^{۲*}، احمد غضنفری^۳

۱- دانشجوی دکتری روانشناسی تربیتی، گروه روانشناسی، واحد شهرکرد، دانشگاه آزاد اسلامی، شهرکرد، ایران.

۲- دانشیار، گروه روانشناسی، واحد شهرکرد، دانشگاه آزاد اسلامی، شهرکرد، ایران.

۳- دانشیار، گروه روانشناسی، واحد شهرکرد، دانشگاه آزاد اسلامی، شهرکرد، ایران.

نویسنده مسئول: طیبه شریفی، دانشیار، گروه روانشناسی، واحد شهرکرد، دانشگاه آزاد اسلامی، شهرکرد، ایران.
ایمیل: sharifi_ta@yahoo.com

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۳/۲۹

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۱۲/۱۴

چکیده

مقدمه: اشتیاق تحصیلی یکی از عوامل موثر بر موفقیت تحصیلی دانش آموزان می باشد که می تواند تحت تاثیر عوامل مختلفی باشد. مطالعه حاضر با هدف تعیین نقش میانجی انگیزه تحصیلی بین خودکارآمدی و اشتیاق تحصیلی در دانش آموزان مقطع متوسطه دوم انجام شد.

روش کار: پژوهش حاضر توصیفی-همبستگی بود. جامعه آماری پژوهش شامل همه دانش آموزان دوره دوم مقطع متوسطه شهرستان کوهرنگ در سال ۱۴۰۲ بود. در این مطالعه ۳۸۴ دانش آموزان دختر و پسر مقطع متوسطه به روش نمونه گیری تصادفی خوشه ای چند مرحله ای مشارکت داشتند. ابزار جمع آوری داده ها شامل پرسشنامه جمعیت شناختی، "مقیاس انگیزه تحصیلی" (Academic Motivation Scale)، "مقیاس خودکارآمدی دانش آموز جینگز و مورگان" (Morgan-Jinks Student Efficacy Scale) و "مقیاس اشتیاق تحصیلی" (Academic Enthusiasm Scale) بود. روایی ابزارها به روش کیفی و پایایی به روش همسانی درونی با محاسبه ضریب آلفا کرونباخ محاسبه شد. تحلیل داده ها در نرم افزارهای آماری اس پی اس نسخه ۲۴ و آموس نسخه ۲۴ انجام شد.

یافته ها: الگوی پیشنهادی از برآزش مطلوب برخوردار بود (RMSEA=۰/۰۶، CFI=۰/۹۶، CMIN/DF=۲/۶۳). علاوه بر این، خودکارآمدی تحصیلی با اشتیاق تحصیلی ($\beta=۰/۲۹$)، انگیزه درونی ($\beta=۰/۴۸$) و انگیزه بیرونی ($\beta=۰/۳۷$) همبستگی مثبت، مستقیم و معنادار و با بی انگیزگی ($\beta=-۰/۳۲$) همبستگی منفی، مستقیم و معنادار دارد. نتایج نشان داد که بی انگیزگی تحصیلی ($\beta=-۰/۱۹$) با اشتیاق تحصیلی همبستگی منفی مستقیم و معنادار و با انگیزه درونی ($\beta=۰/۱۷$) و انگیزه بیرونی ($\beta=۰/۱۷$) همبستگی مثبت، مستقیم و معنادار دارد ($P<۰/۰۵$). نتایج آزمون بوت استرپ نشان داد که هر ۳ زیر مقیاس انگیزه درونی ($\beta=۰/۱۷$)، بیرونی ($\beta=۰/۱۱$) و بی انگیزگی تحصیلی ($\beta=۰/۰۹$) بین خودکارآمدی و اشتیاق تحصیلی نقش میانجی دارند. **نتیجه گیری:** خودکارآمدی به صورت مثبت و مستقیم و با میانجی گیری انگیزه تحصیلی با اشتیاق تحصیلی دانش آموزان همبستگی معنادار دارد. پیشنهاد می شود که جهت افزایش اشتیاق تحصیلی دانش آموزان به برنامه های آموزشی و درمانی با هدف بهبود خودکارآمدی و انگیزه تحصیلی دانش آموزان توجه شود.

کلیدواژه ها: انگیزه تحصیلی، خودکارآمدی، اشتیاق تحصیلی، دانش آموزان مقطع متوسطه.

مقدمه

اشتیاق تحصیلی نقش مهمی در مسیر تحصیلی دانش آموزان ایفا می کند. این مفهوم به میزان علاقه، اشتیاق و هیجان دانش آموز نسبت به تحصیل و فرآیند یادگیری اشاره دارد (۱). اشتیاق تحصیلی به میزان علاقه، هیجان و درگیری دانش آموزان نسبت به فعالیت های تحصیلی و فرآیند یادگیری اشاره دارد. این یک نگرش مثبت و فعال است که دانش آموزان در رویکرد خود به آموزش نشان می دهند. اشتیاق تحصیلی با اشتیاق واقعی برای یادگیری، مشارکت فعال در فعالیت های کلاس درس و میل به برتری تحصیلی مشخص می شود (۲). زمانی که دانش آموزان در مورد فعالیت های تحصیلی خود مشتاق هستند، انگیزه بیشتری برای یادگیری پیدا می کنند و فعالانه در کلاس درس شرکت می کنند. آن ها مشتاق کشف مفاهیم جدید، پرسیدن سوال و شرکت در بحث می شوند. این اشتیاق به یک چرخه مثبت منتهی می شود که در آن هر چه بیشتر درگیر باشند، بیشتر یاد می گیرند و هر چه بیشتر یاد بگیرند، مشتاق تر می شوند (۳). اشتیاق تحصیلی اغلب منجر به بهبود عملکرد تحصیلی می شود؛ وقتی دانش آموزان به مطالعات خود علاقه مند هستند، احتمالاً زمان و تلاش خود را برای تکالیف، پروژه ها و امتحانات صرف می کنند. آن ها مایلند برای درک موضوعات پیچیده، جستجوی منابع اضافی و ایجاد درک عمیق تر از موضوع، تلاش بیشتری صرف کنند. این فداکاری و تعهد ناگزیر منجر به نمرات بهتر و موفقیت کلی تحصیلی می شود (۴). در مجموع می توان گفت، اشتیاق تحصیلی برای دانش آموزان بسیار مهم است زیرا انگیزه، مشارکت و بهبود عملکرد را هدایت می کند. عشق به یادگیری را تقویت می کند و بهزیستی ذهنی را افزایش می دهد (۵)؛ بر این اساس شناسایی عوامل موثر بر اشتیاق تحصیلی دانش آموزان حائز اهمیت است. اشتیاق تحصیلی به یک تجربه یادگیری مثبت و غنی برای دانش آموزان کمک می کند و انگیزه، مشارکت و عملکرد کلی تحصیلی آن ها را افزایش می دهد (۶).

خودکارآمدی تحصیلی نقش بسزایی در اشتیاق تحصیلی دانش آموزان دارد. خودکارآمدی تحصیلی به باور دانش آموز به توانایی خود برای انجام موفقیت آمیز وظایف تحصیلی، دستیابی به اهداف تحصیلی و عملکرد خوب تحصیلی اشاره دارد. این به طور مستقیم بر انگیزه، مشارکت و اشتیاق

محمد لهراب گله و همکاران

کلی دانش آموزان برای تحصیل تأثیر می گذارد (۳). در همین راستا نتایج مطالعات پیشین دلالت بر این دارد که خودکارآمدی یک عامل مهم در افزایش اشتیاق تحصیلی دانش آموزان است، در واقع نتایج این مطالعات نشان داد که نمره بالا در خودکارآمدی می تواند نقش موثری بر افزایش اشتیاق تحصیلی دانش آموزان داشته باشد (۷،۸). طبق نظریه یادگیری اجتماعی، خودکارآمدی تحصیلی به دانش آموزان کمک می کند تا این باور را ایجاد کنند که می توانند بر چالش ها و موانع غلبه کنند. این باور یک ذهنیت رشد را تقویت می کند، جایی که دانش آموزان به چالش ها به عنوان فرصت هایی برای یادگیری و رشد نگاه می کنند. آن ها با اشتیاق به کارهای دشوار می پردازند، زیرا می دانند که توانایی غلبه بر آن ها را دارند و همین امر به اشتیاق تحصیلی آن ها بیشتر می افزاید (۹).

طبق دیدگاه Irvin و همکاران انگیزه تحصیلی نیز یک عامل موثر بر اشتیاق تحصیلی دانش آموزان است؛ آن ها اعتقاد بر این دارند که انگیزه و اشتیاق تحصیلی به عنوان ۲ سازه مهم برای افزایش پیشرفت و موفقیت تحصیلی دانش آموزان از اهمیت بالایی برخوردار هستند. با توجه به ارزش انگیزه تحصیلی دانش آموزان در محیط های آموزشی - یادگیری، ۲ انگیزه درونی و بیرونی وجود دارد که می تواند عملکرد دانش آموزان را تحت تأثیر قرار دهد (۱۰). در همین راستا، Martin و همکاران نیز بیان کرد که حس لذتی که دانش آموزان با انگیزه بالا در زمینه های کلاس تجربه می کنند، آن ها را تشویق می کند تا با اشتیاق مراحل مختلف یادگیری را دنبال کنند. این به نوبه خود به نتایج یادگیری مطلوب کمک می کند (۱۱). در این رابطه Peng نیز اهمیت انگیزه را با اشاره به تأثیر مثبت آن بر سطح پشتکار دانش آموزان نشان دادند. وی بیان کرد که انگیزه های تحصیلی می تواند دانش آموزان را برای مقاومت در برابر مشکلاتی که ممکن است در طول فرآیند یادگیری تجربه کنند، توانمند کند (۱۲). در همین راستا Xiong و همکاران (۱۳) در دانش آموزان کشور امریکا و García-López و همکاران (۱۴) در دانشجویان کشور مکزیک نشان دادند که انگیزه تحصیلی نقش موثری بر اشتیاق تحصیلی دارد.

Shofiah و همکاران در مطالعه خود نشان دادند که انگیزه تحصیلی و خودکارآمدی نقش موثری بر پیشرفت تحصیلی دانش آموزان هند دارند (۱۵). همچنین Li و همکاران نشان

میانجی انگیزه تحصیلی بین خودکارآمدی و اشتیاق تحصیلی در دانش آموزان انجام شد.

روش کار

پژوهش حاضر توصیفی-همبستگی بود. جامعه آماری پژوهش شامل همه دانش آموزان دوره دوم مقطع متوسطه شهرستان کوهرنگ در سال ۱۴۰۲ بود. در این مطالعه ۴۰۰ دانش آموزان دختر و پسر با استفاده از فرمول تعداد نمونه Kline (۱۹) به عنوان نمونه انتخاب شدند. در این مطالعه ۴۰۰ نمونه جمع آوری شد اما تحلیل آماری بر روی ۳۸۴ مورد انجام شد، بقیه موارد به عنوان داده های مخدوش از تحلیل خارج شدند.

نمونه گیری به روش تصادفی خوشه ای چند مرحله ای انجام شد. روند کار به این صورت بود که در مرحله اول از فهرست مدارس شهرستان که در مجموع ۱۵ مدرسه وجود دارد ۸ مدرسه (۴ دخترانه و ۴ پسرانه) به صورت تصادفی ساده به روش قرعه کشی انتخاب شدند. سپس از هر یک از مدارس ۴ کلاس به صورت تصادفی ساده به روش قرعه کشی انتخاب شدند (در مجموع ۳۲ کلاس). در مرحله آخر از هر کلاس بین ۱۰ الی ۱۵ دانش آموز به صورت تصادفی ساده به روش قرعه کشی از لیست حضور غیاب انتخاب و به پرسشنامه ها پاسخ دادند.

معیارهای ورود به پژوهش دامنه سنی ۱۶ الی ۱۸ سال، عدم نقص عضو، عدم تجربه سوگ در شش ماه گذشته و عدم تجربه مشروط شدن و ترک تحصیل به عنوان در نظر گرفته شد. همچنین عدم تمایل به شرکت در مطالعه، در حین پاسخ به سوالات به عنوان معیار خروج در نظر گرفته شد.

به منظور جمع آوری داده ها از ابزارهای سنجش زیر استفاده شد :

پرسشنامه اطلاعات جمعیت شناختی شامل سن، معدل تحصیلی، جنسیت و پایه تحصیلی بود.

«مقیاس انگیزه تحصیلی» (Academic Motivation Scale) توسط Vallerland و همکاران در آمریکا در سال ۱۹۹۲ در ۲ فرم متفاوت دانش آموزی و دانشجویی با ۲۸ عبارت طراحی شده است، در این مطالعه حاضر از فرم دانش آموزی استفاده شده است. این مقیاس بر اساس طیف لیکرت ۷ درجه ای (کاملاً مخالفم=۱ الی کاملاً موافقم=۷) پاسخ داده

دادند که انگیزه تحصیلی بین خودکارآمدی و پیشرفت ریاضی نوجوانان چینی نقش میانجی داشت (۱۶). وقتی دانش آموزان از خودکارآمدی تحصیلی بالایی برخوردار باشند، به ظرفیت خود برای موفقیت در وظایف و چالش های تحصیلی باور دارند. این باور انگیزه و اشتیاق آن ها را افزایش می دهد زیرا آن ها با اعتماد به نفس و ذهنیت مثبت به مطالعات خود نزدیک می شوند. دانش آموزانی که خودکارآمدی بالایی دارند، احتمالاً اهداف چالش برانگیزی را تعیین می کنند، در سختی ها پافشاری می کنند و حتی در صورت مواجهه با موانع، اشتیاق خود را حفظ می کنند (۱۷). در پژوهش دیگری در دانشجویان چین، نتایج نشان داد دانشجویان با خودکارآمدی تحصیلی بالا، انگیزه و پشتکار بالایی در فعالیت های تحصیلی دارند. دانشجویان به عقب نشینی ها و موانع به عنوان موانع موقتی نگاه می کنند که می توان با تلاش و راهبردی بر آن ها غلبه کرد. اعتقاد آن ها به توانایی های خود به آن ها اجازه می دهد تا حتی در مواجهه با چالش ها، اشتیاق خود را حفظ کنند و بر اهداف تحصیلی خود متمرکز بمانند (۱۸).

طبق «نظریه یادگیری اجتماعی» (Social Learning Theory)، خودکارآمدی یک عامل مهم در افزایش اشتیاق تحصیلی در دانش آموزان است؛ در واقع دانش آموزانی که به توانایی خود در انجام تکالیف درسی باور دارند، برای انجام آن ها اشتیاق بیشتری از خود نشان می دهند (۹). همچنین طبق نظریه یادگیری اجتماعی، خودکارآمدی می تواند به واسطه فعال سازی انگیزه دانش آموزان رابطه بین خودکارآمدی و اشتیاق تحصیلی را میانجیگری کند (۱۷)؛ که در این مطالعه این چارچوب نظری مورد آزمون قرار گرفته است.

همانگونه که در بررسی پیشینه نظری و پژوهشی نشان داده شد، خودکارآمدی تحصیلی و انگیزه تحصیلی ۲ عامل مهم در اشتیاق تحصیلی دانش آموزان است. اما در مطالعات قبلی عوامل میانجی در رابطه بین خودکارآمدی تحصیلی و اشتیاق تحصیلی مورد توجه پژوهشگران نبوده است. با بررسی مبانی نظری مشخص شد که انگیزه تحصیلی از این حیث که تحت تاثیر خودکارآمدی است و از جهت دیگر چون باعث افزایش اشتیاق تحصیلی می شود؛ می تواند به عنوان یک عامل میانجی در این رابطه مورد بررسی قرار گیرد. در این راستا مطالعه حاضر با هدف تعیین نقش

طراحی شد. پاسخ ها بر اساس طیف لیکرت ۴ درجه از کاملاً مخالفم (نمره ۱) الی کاملاً موافقم (نمره ۴) نمره گذاری می شود. دامنه نمره در این مقیاس بین ۳۰ الی ۱۲۰ می باشد و نمره بالاتر نشان دهنده خودکارآمدی بیشتر است، سطح بندی نمره این مقیاس در پژوهش ها ارائه نشده است (۲۵). این مقیاس در ۳۷۰ دانش آموز در ایالات متحده امریکا اجرا شد؛ روایی به روش سازه با استفاده از تحلیل عاملی اکتشافی بررسی و ساختار ۳ عاملی آن تایید شد. زیرمقیاس ها شامل استعداد (talent) با ۱۳ عبارت (شامل: ۲، ۶، ۱۰، ۱۱، ۱۴، ۱۶، ۱۸، ۱۹، ۲۱، ۲۵، ۲۶، ۲۷ و ۳۰)، کوشش (effort) با ۴ عبارت (شامل: ۱، ۵، ۹ و ۲۲) و بافت (context) با ۱۳ عبارت (شامل: ۳، ۴، ۷، ۸، ۱۲، ۱۳، ۱۵، ۱۷، ۲۰، ۲۳، ۲۴، ۲۸ و ۲۹) بود، همچنین پایایی آن به روش همسانی درونی با محاسبه ضریب آلفا کرونباخ روی نمونه های فوق، ۰/۷۸ محاسبه شد (۲۵).

در پژوهش دیگری Hoell روایی سازه به روش روایی همگرایی «مقیاس خودکارآمدی دانش آموز جینگز و مورگان» با میانگین معدل تحصیلی روی ۵۱۴ دانش آموز مقطع متوسطه در امریکا بررسی و نمره ۰/۵۶ محاسبه شد. همچنین پایایی به روش همسانی درونی با محاسبه ضریب آلفا کرونباخ روی نمونه های فوق، ۰/۸۱ محاسبه شد (۲۶). در نمونه ایرانی محمدی کومر سفلی و جهانیان روایی سازه به روش روایی همگرایی «مقیاس خودکارآمدی دانش آموز جینگز و مورگان» با «پرسشنامه اهداف پیشرفت» (Achievement Goals Questionnaire) روی ۵۴۶ دانش آموز مقطع متوسطه شهر تهران بررسی و ۰/۳۶ گزارش شد. همچنین پایایی به روش همسانی درونی با محاسبه ضریب آلفا کرونباخ روی نمونه های فوق، ۰/۷۶ محاسبه شد (۲۷). در پژوهش دیگری خلیلی گشنیگانی و همکاران روایی سازه به روش تحلیل عاملی اکتشافی «مقیاس خودکارآمدی دانش آموز جینگز و مورگان» روی ۳۲۰ دانش آموز شهرکرد بررسی و نتایج ۳ عامل را تایید کرد. همچنین پایایی به روش همسانی درونی با محاسبه ضریب آلفا کرونباخ روی نمونه های فوق، ۰/۹۲ گزارش شد (۲۸).

«مقیاس اشتیاق تحصیلی» (Academic Enthusiasm Scale) توسط Fredricks و همکاران در امریکا در سال ۲۰۰۵ با هدف سنجش اشتیاق دانش آموزان با ۱۵ عبارت طراحی شده است. این مقیاس دارای ۳ زیرمقیاس هیجانی

می شود. این مقیاس ۳ زیر مقیاس انگیزه درونی (intrinsic motivation)، با ۹ عبارت (شامل: ۲، ۴، ۶، ۹، ۱۱، ۱۳، ۱۶، ۱۸ و ۲۵)، انگیزه بیرونی (extrinsic motivation) با ۱۰ عبارت (شامل: ۱، ۳، ۷، ۸، ۱۰، ۱۴، ۱۵، ۲۲، ۲۴ و ۲۸) و بی انگیزگی (amotivation) با ۹ عبارت (شامل: ۵، ۱۲، ۱۷، ۱۹، ۲۰، ۲۱، ۲۳، ۲۶ و ۲۷) را اندازه گیری می کند که نمره بیشتر نشان دهنده نمره بالاتر می باشد (۲۰). سطح بندی برای مقیاس در پژوهش ها ارائه نشده است.

در پژوهش Souza و همکاران روایی سازه به روش تحلیل عاملی اکتشافی «مقیاس انگیزه تحصیلی» روی ۲۰۵ دانش آموز کشور برزیل بررسی و نتایج ۳ عامل را تایید کرد. پایایی به روش همسانی درونی با محاسبه ضریب آلفا کرونباخ روی نمونه های فوق، برای انگیزه درونی ۰/۸۴، انگیزه بیرونی (۰/۸۴) و بی انگیزگی (۰/۲۱) بود (۲۱). در پژوهش Stover و همکاران در مطالعه خود روایی سازه به روش تحلیل عاملی تاییدی «مقیاس انگیزه تحصیلی» روی ۷۲۳ دانش آموز در کشور اسپانیا بررسی و ساختار ۳ عاملی تایید شد. پایایی به روش همسانی درونی با محاسبه ضریب آلفا کرونباخ روی نمونه های فوق، ۰/۸۰ محاسبه شد (۲۲).

کاوسیان و همکاران در مطالعه خود در ۴۰۰ تن از دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران جنوب روایی سازه به روش تحلیل عاملی تاییدی «مقیاس انگیزه تحصیلی» بررسی و ۳ عامل استخراج شد. پایایی به روش همسانی درونی با محاسبه ضریب آلفا کرونباخ روی نمونه های فوق، بین ۰/۷۱ الی ۰/۸۳ گزارش شد (۲۳). در پژوهشی دیگر در ۲۰۰ تن از دانش آموزان رشته علوم تجربی سال آخر دبیرستان های دخترانه و پسرانه دولتی شهر تهران در سال ۱۳۹۳ روایی به روش همگرا و واگرا هر دو (بله چون با انگیزه درونی و بیرونی همگرا است و با بی انگیزگی واگرا می باشد) «مقیاس انگیزه تحصیلی» با «مقیاس خودکارآمدی عمومی» (General Self-Efficacy Scale) برای انگیزه درونی (۰/۳۳)، انگیزه بیرونی (۰/۲۴) و بی انگیزگی (۰/۲۳-) محاسبه شد. پایایی به روش همسانی درونی با محاسبه ضریب آلفا کرونباخ روی نمونه های فوق، بین ۰/۷۴ الی ۰/۸۲ حاصل شد (۵).

«مقیاس خودکارآمدی دانش آموز جینگز و مورگان» (Morgan-Jinks Student Efficacy Scale) توسط Jinks & Morgan در ایالات متحده امریکا در سال ۱۹۹۹ با ۳۰ عبارت

درونی ۰/۷۲، انگیزه بیرونی ۰/۸۰ و بی انگیزگی ۰/۷۲ و برای «مقیاس خودکارآمدی دانش آموز جینگز و مورگان» ۰/۷۳ و برای «مقیاس اشتیاق تحصیلی» ۰/۷۷ محاسبه شد. برای جمع آوری داده ها پس از تصویب پروپوزال در دانشگاه آزاد اسلامی واحد شهرکرد جهت دریافت موافقت به سازمان آموزش و پرورش شهرستان کوهرنگ مراجعه شد و برای هر یک از مدارس معرفی نامه های مجزا دریافت گردید. پس از تایید مدیریت مدارس و انجمن اولیا و مربیان مدارس، پژوهشگر اول مقاله حاضر، در یک دوره ۳ ماهه از مهر الی آذرماه ۱۴۰۲ برای نمونه گیری به کلاس های درس مراجعه کرد. پرسشنامه ها به صورت مداخله کاغذی در اختیار دانش آموزان قرار داده شد و از آن ها خواسته شد که در طول ۲۵ دقیقه در زمان آخر کلاس درس به آن ها پاسخ و به پژوهشگر عودت دهند.

در طول فرایند پژوهش به اصول اخلاق در پژوهش همچون دریافت رضایت آگاهانه، شرح اهداف پژوهش، رازداری، عدم خسارت جسمی و مالی و مخیر بودن افراد جهت شرکت در پژوهش پایبند بودند.

در بخش توصیفی میانگین و انحراف معیار متغیرهای ارائه شد. جهت بررسی نرمال بودن توزیع داده ها، شاخص های کجی و کشیدگی گزارش شد. در بخش تحلیلی جهت بررسی رابطه خطی متغیرها ضرایب همبستگی پیرسون ارائه شد. الگوی میانجی بر اساس حداکثر درست نمایی بررسی شد و شاخص های برازش گزارش شد، در پایان جهت بررسی همبستگی مستقیم و میانجی از آزمون بوت استرپ با ۵۰۰۰ تکرار استفاده شد؛ کلیه تحلیل ها با آلفای ۰/۰۵ انجام شد. تحلیل داده ها در نرم افزارهای آماری اس پی اس نسخه ۲۴ و آموس نسخه ۲۴ انجام شد.

یافته ها

دانش آموزان در میانگین سنی $16/88 \pm 0/88$ سال و معدل تحصیلی $17/01 \pm 1/48$ از ۲۰ قرار داشتند. ۱۹۰ تن (۴۹/۵ درصد) پسر و ۱۹۴ تن (۵۰/۵ درصد) دختر بودند. ۱۲۱ تن (۳۱/۵ درصد) پایه دهم، ۱۵۹ تن (۴۱/۴ درصد) پایه یازدهم و ۱۰۴ تن (۲۷/۱ درصد) پایه دوازدهم بودند. در جدول ۱ شاخص های توصیفی و ضرایب همبستگی بین متغیرها ارائه شده است.

(emotional) با ۵ عبارت (شامل: ۱۱، ۱۲، ۱۳، ۱۴ و ۱۵)، رفتاری (behavioral) با ۵ عبارت (شامل: ۵، ۶، ۷، ۸ و ۱۰) و شناختی (cognitive) با ۵ عبارت (شامل: ۱، ۲، ۳، ۴ و ۹) را اندازه گیری می کند. پاسخ ها بر اساس طیف لیکرت ۵ درجه ای از هرگز= ۱ الی همیشه= ۵ نمره گذاری می شود. حداقل و حداکثر نمره بین ۱۵ الی ۵۷ می باشد و نمره بالاتر نشان دهنده اشتیاق به مشارکت تحصیلی بیشتر می باشد، سطح بندی برای نمره این مقیاس در پژوهش های ارائه نشده است. روایی سازه به روش روایی همگرایی «مقیاس اشتیاق تحصیلی» با معدل تحصیلی روی ۳۵۰ دانش آموز در امریکا بررسی و ۰/۶۷ حاصل شد. پایایی به روش همسانی درونی با محاسبه ضریب آلفا کرونباخ روی نمونه های فوق، ۰/۸۶ محاسبه شد (۲۹).

در پژوهش دیگری Heilporn و همکاران روایی سازه به روش روایی همگرایی «مقیاس اشتیاق تحصیلی» با «مقیاس چند بعدی مشارکت دانشجویی در دوره آموزش عالی» (Multidimensional Scale of Student Engagement in a Higher Education Course) روی ۴۶۵ دانشجو در کشور کانادا بررسی و ۰/۴۷ محاسبه شد. پایایی به روش همسانی درونی با محاسبه ضریب آلفا کرونباخ روی نمونه های فوق، ۰/۷۹ محاسبه شد (۳۰).

باقری و همکاران روایی سازه به روش تحلیل عاملی اکتشافی «مقیاس اشتیاق تحصیلی» را روی ۱۲۰۰ دانش آموز مقطع متوسطه شهرکرد بررسی و ۳ عامل را شناسایی کردند. محاسبه شد. پایایی به روش همسانی درونی با محاسبه ضریب آلفا کرونباخ روی نمونه های فوق، ۰/۷۹ گزارش کردند (۳۱). در پژوهش دیگری ایزدپناه و رضائی روایی سازه به روش روایی همگرایی «مقیاس اشتیاق تحصیلی» با «پرسشنامه خودتنظیمی» (Self-Regulatory Questionnaire) روی ۳۶۱ دانش آموز شهر زنجان بررسی و ۰/۶۳ محاسبه شد. پایایی به روش همسانی درونی با محاسبه ضریب آلفا کرونباخ روی نمونه های فوق، ۰/۷۳ محاسبه شد (۳۲).

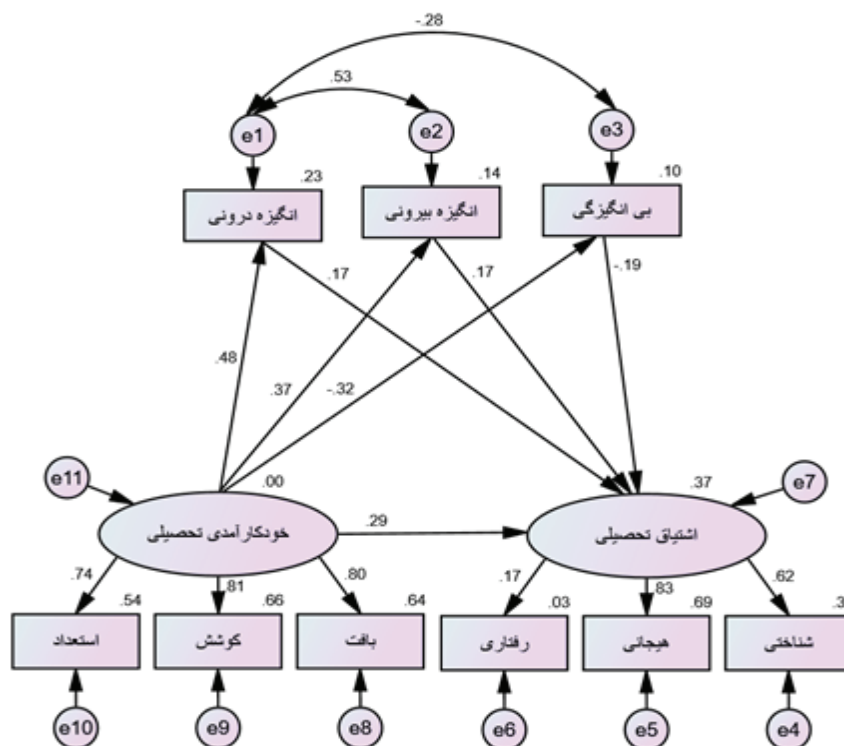
در مطالعه حاضر روایی محتوا به روش کیفی ابزارها قبل از اجرا توسط ۵ تن از مدرسین روانشناسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد شهرکرد مورد بررسی و تایید قرار گرفت. همچنین پایایی ابزارها به روش همسانی درونی با محاسبه ضریب آلفا کرونباخ روی نمونه های مطالعه حاضر بررسی و برای زیر مقیاس های «مقیاس انگیزه تحصیلی» انگیزه

جدول ۱: شاخص های توصیفی و ضرایب همبستگی

متغیرها	اشتقاق تحصیلی	خودکارآمدی تحصیلی	انگیزه درونی	انگیزه بیرونی	بی انگیزگی
اشتقاق تحصیلی	۱				
خودکارآمدی تحصیلی	۰/۴۲ **	۱			
انگیزه درونی	۰/۴۳ **	۰/۴۲ **	۱		
انگیزه بیرونی	۰/۳۵ **	۰/۳۴ **	۰/۶۴ **	۱	
بی انگیزگی	-۰/۳۳ **	-۰/۲۸ **	-۰/۴۶ **	-۰/۲۸ **	۱
میانگین	۴۹/۱۰	۸۶/۲۲	۵۹/۲۶	۶۴/۶۱	۱۵/۶۲
انحراف معیار	۹/۰۳	۱۶/۶۸	۱۱/۸۲	۱۲/۶۷	۵/۸۳
کجی	-۰/۰۸	-۰/۵۴	-۰/۰۵	۰/۴۰	-۰/۲۷
کشیدگی	-۰/۲۸	-۰/۳۵	-۰/۲۳	-۰/۶۹	-۰/۶۲

تحصیلی با انگیزه درونی و بیرونی همبستگی مثبت و با بی انگیزگی همبستگی منفی و معنادار دارد ($P < 0/05$). جهت بررسی نقش میانجی انگیزه تحصیلی بین خودکارآمدی و اشتقاق تحصیلی در دانش آموزان از آزمون الگوی معادلات ساختاری با حداکثر درست نمایی استفاده شد. قبل از اجرا نتایج نشان داد که ۲ پیش فرض استقلال خطاها و عدم هم خطی چندگانه مطلوب می باشد و اجرای آزمون های وابسته به رگرسیون مجاز است. در شکل ۱ الگوی نهایی حاصل از معادلات ساختاری ارائه شده است.

شاخص های کجی در دامنه ۲ الی ۲- و شاخص های کشیدگی در دامنه ۷ الی ۷- قرار دارند، بر این اساس می توان نتیجه گرفت که داده ها در مطالعه حاضر دارای توزیع نرمال می باشند و می توان از آزمون های پارامتری استفاده نمود (۳۳). با توجه به نرمال بودن توزیع داده ها، جهت بررسی رابطه خطی بین متغیرها از آزمون ضریب همبستگی پیرسون استفاده شد، نتایج نشان داد که اشتقاق تحصیلی با خودکارآمدی تحصیلی، انگیزه درونی و بیرونی همبستگی مثبت و با بی انگیزگی همبستگی منفی و معنادار دارد ($P < 0/05$). در جدول ۱ همچنین خودکارآمدی

شکل ۱: الگوی پژوهش پس از اصلاح

در ادامه معناداری ضرایب مستقیم و غیرمستقیم در جدول ۲ ارائه شده است.

نتایج حاصل از الگوی معادلات ساختاری در شکل ۱ دلالت بر این دارد که این الگو در مجموع ۳۷ درصد از واریانس اشتیاق تحصیلی را تبیین می کند.

جدول ۲: ضرایب مسیر مستقیم و غیرمستقیم الگوی مفهومی پژوهش

مسیرهای مستقیم و غیرمستقیم	ضریب استاندارد	خطای استاندارد	مقدار CR	حد پایین	حد بالا	سطح معناداری
خودکارآمدی تحصیلی - اشتیاق تحصیلی	۰/۲۹	۰/۰۸	۳/۸۷	-۰/۱۵	۰/۴۳	۰/۰۰۱
خودکارآمدی تحصیلی - بیانگیزی	-۰/۳۲	۰/۰۵	-۵/۶۷	-۰/۳۹	-۰/۲۴	۰/۰۰۱
خودکارآمدی تحصیلی - انگیزه بیرونی	۰/۳۷	۰/۰۵	۶/۷۷	۰/۲۷	۰/۴۶	۰/۰۰۱
خودکارآمدی تحصیلی - انگیزه درونی	۰/۴۸	۰/۰۵	۸/۸۹	۰/۳۹	۰/۵۶	۰/۰۰۱
بیانگیزی - اشتیاق تحصیلی	-۰/۱۹	۰/۰۶	-۳/۱۹	-۰/۲۹	-۰/۰۸	۰/۰۰۱
انگیزه بیرونی - اشتیاق تحصیلی	۰/۱۷	۰/۰۷	۲/۵۳	۰/۰۶	۰/۲۸۳	۰/۰۰۱
انگیزه درونی - اشتیاق تحصیلی	۰/۱۷	۰/۰۷	۲/۲۶	۰/۰۴	۰/۲۹۱	۰/۰۰۱
خودکارآمدی تحصیلی - انگیزه درونی - اشتیاق تحصیلی	۰/۱۷	۰/۰۴	—	-۰/۱۰	۰/۲۹	۰/۰۰۱
خودکارآمدی تحصیلی - انگیزه بیرونی - اشتیاق تحصیلی	۰/۱۱	۰/۰۳	—	۰/۰۷	۰/۱۶	۰/۰۰۱
خودکارآمدی تحصیلی - بیانگیزی - اشتیاق تحصیلی	۰/۰۹	۰/۰۲	—	۰/۰۶	۰/۱۳	۰/۰۰۱

در جدول ۲ نتایج ضریب استاندارد (β) نشان داد که خودکارآمدی تحصیلی با اشتیاق تحصیلی ($0/29$)، انگیزه درونی ($0/48$) و انگیزه بیرونی ($0/37$) همبستگی مثبت، مستقیم و معنادار و با بی انگیزگی ($-0/32$) همبستگی منفی، مستقیم و معنادار دارد؛ همچنین ضریب استاندارد (β) نشان داد که انگیزه درونی ($0/17$) و انگیزه بیرونی ($0/17$) با اشتیاق تحصیلی همبستگی مثبت مستقیم معنادار و با بی انگیزگی تحصیلی ($-0/19$) همبستگی منفی، مستقیم و معنادار دارد.

در ادامه، نتایج آزمون بوت استرپ نشان داد که هر ۳ زیر مقیاس انگیزه درونی، بیرونی و بی انگیزگی تحصیلی بین خودکارآمدی و اشتیاق تحصیلی نقش میانجی دارند، اما از نظر شدت همبستگی به ترتیب با ضرایب استاندارد انگیزه درونی ($\beta=0/17$)، انگیزه بیرونی ($\beta=0/11$) و بی انگیزگی ($\beta=0/09$) همبستگی بین خودکارآمدی و اشتیاق تحصیلی را میانجیگری می کنند ($P<0/05$). در جدول ۳ شاخص های برازش ارائه شده است.

جدول ۳: شاخص های برازش الگوی پژوهشی

شاخص های برازش	CMIN	df	CMIN/DF	CFI	GFI	AGFI	NFI	TLI	RMSEA
الگوی پژوهشی	۵۵/۳۱	۲۱	۲/۶۳	۰/۹۶	۰/۹۷	۰/۹۳	۰/۹۵	۰/۹۴	۰/۰۶
معیار تصمیم	$P>0/05$	—	<5	$<0/90$	$<0/90$	$<0/90$	$<0/90$	$<0/90$	$<0/08$

بحث

مطالعه حاضر با هدف تعیین نقش میانجی انگیزش تحصیلی در رابطه بین خودکارآمدی و اشتیاق تحصیلی در دانش آموزان مقطع متوسطه انجام شد. نتایج نشان داد که خودکارآمدی به طور مستقیم با اشتیاق تحصیلی همبستگی دارد. در واقع افزایش نمره در خودکارآمدی تحصیلی منجر به افزایش اشتیاق تحصیلی در دانش آموزان می شود. این نتیجه با مطالعات Mahler و همکاران (۷) و صیادی و سلیمانی (۸) همسو است. در واقع نتایج این پژوهش و سایر

در جدول ۳ شاخص های برازش پس از اصلاح ارائه شده است، نتایج نشان داد که شاخص های برازش پس از اصلاح، شاخص خی دو بهنجار ($CMIN/DF=2/63$)، شاخص برازش تطبیقی ($CFI=0/96$) و شاخص ریشه میانگین مربعات خطای برآورد ($RMSEA=0/06$) در محدوده مطلوب قرار دارند؛ علاوه بر این ۳ مورد اساسی، سایر شاخص ها نیز در دامنه مطلوب قرار دادند، که دلالت بر برازش مطلوب الگوی پیشنهادی با داده ها دارند.

در مواجهه با موانع پیگیر هستند؛ در واقع می توان گفت که انگیزه تحصیلی چه درونی باشد و چه بیرونی باشد پیش شرط اشتیاق و مشارکت فعال دانش آموزان در مدرسه و تحصیل می باشد (۳۶). لذا انگیزه های درونی و بیرونی هر ۲ می توانند به طرق مختلف به افزایش اشتیاق تحصیلی کمک کنند. انگیزه درونی اغلب با احساس خودمختاری و کفایت درونی همراه است. وقتی دانش آموزان حس کنترل بر یادگیری خود داشته باشند، مثلاً بتوانند موضوعات یا روش های مطالعه را انتخاب کنند، شور و شوق آن ها را افزایش می دهد. آن ها احساس قدرت می کنند و بر مسیر تحصیلی خود سرمایه گذاری می کنند که منجر به احساس اشتیاق بیشتر برای فعالیت های تحصیلی آن ها می شود (۱۳). همچنین پاداش های بیرونی، مانند کسب نمره بالا و تشویقی ها، می توانند انگیزه بیرونی ایجاد کنند که اشتیاق را برای فعالیت های تحصیلی افزایش می دهد. دانش آموزان ممکن است زمانی که پاداش ملموسی در ارتباط با تلاش هایشان وجود دارد، درگیر و مشتاق تر شوند. با این حال، توجه به این نکته مهم است که تأثیر پاداش های خارجی ممکن است در طول زمان کاهش یابد و انگیزه درونی باید در کنار محرک های بیرونی پرورش داده شود (۳۷).

نتیجه دیگر نشان داد که خودکارآمدی با انگیزش درونی و بیرونی همبستگی مثبت و با بی انگیزگی همبستگی منفی دارد. نتیجه حاضر با یافته های مطالعات Shofiah و همکاران (۱۵) و Li و همکاران (۱۶) همسو است. در واقع نتایج این پژوهش و سایر مطالعات همسو (۱۵، ۱۶) دلالت بر این دارند که خودکارآمدی با انگیزه درونی و بیرونی ارتباط مثبت و با بی انگیزگی ارتباط منفی دارد. در تبیین این یافته می توان گفت که دانش آموزان با خودکارآمدی بالا به توانایی خود در عملکرد تحصیلی خوب باور دارند. این باور اعتماد به نفس آن ها را در برآوردن انتظارات بیرونی، مانند کسب نمره خوب یا دریافت تقدیر از معلمان و همسالان، افزایش می دهد. باور به توانایی های خود انگیزه آن ها را برای جستجوی پاداش های بیرونی و رعایت استانداردهای موفقیت خارجی افزایش می دهد (۳۸). خودکارآمدی با شکل دادن به باورهای دانش آموزان در مورد توانایی آن ها برای درگیری مؤثر با وظایف تحصیلی، بر انگیزه درونی تأثیر می گذارد. دانش آموزانی که خودکارآمدی بالایی دارند، احتمالاً فعالیت های تحصیلی را جالب، لذت بخش و ارزشمند

مطالعات همسو (۷، ۸) نیز نشان داده است که خودکارآمدی نقش مؤثری بر افزایش اشتیاق تحصیلی داشته است. در تبیین این نتیجه می توان گفت دانش آموزانی که خودکارآمدی بالایی دارند، احتمالاً اهداف چالش برانگیز اما قابل دستیابی را برای خود تعیین می کنند. آن ها معتقدند که مهارت ها و قابلیت های لازم برای رسیدن به آن اهداف را دارند. این باور به توانایی هایشان به آن ها کمک می کند حتی در مواجهه با چالش ها یا شکست ها، پایدار و با انگیزه بمانند. شور و شوق آن ها از این اطمینان ناشی می شود که می توانند بر موانع غلبه کنند و در فعالیت های تحصیلی خود موفق شوند (۳۴). خودکارآمدی ارتباط تنگاتنگی با داشتن ذهنیت مثبت و دیدگاه خوش بینانه دارد. دانش آموزان با خودکارآمدی بالا بیشتر به چالش های تحصیلی به عنوان فرصت هایی برای رشد و یادگیری نگاه می کنند تا تهدید یا شکست؛ آن ها معتقدند که تلاش آن ها می تواند تفاوت ایجاد کند و این طرز فکر مثبت به اشتیاق آن ها برای یادگیری و پیشرفت تحصیلی دامن می زند (۹). همچنین دانش آموزان با خودکارآمدی بالا تمایل دارند تلاش بیشتری انجام دهند و فعالانه در تلاش های تحصیلی خود شرکت کنند. آن ها بر این باورند که تلاش هایشان به نتایج موفقیت آمیز منتهی می شود و این باور به آن ها انگیزه می دهد تا زمان و انرژی خود را برای مطالعات خود صرف کنند. اشتیاق آن ها ناشی از این باور است که کار سخت آن ها نتیجه می دهد و به نتایج تحصیلی مثبت منجر می شود (۳۵).

نتیجه دیگر پژوهش نشان داد که انگیزه درونی و بیرونی با افزایش اشتیاق تحصیلی و در مقابل بی انگیزگی با کاهش اشتیاق تحصیلی همراه بود. این یافته نتایج پژوهش های Xiong و همکاران (۱۳) و García-López و همکاران (۱۴) همسو است. در واقع نتایج این پژوهش و سایر مطالعات همسو (۱۳، ۱۴) دلالت بر این دارند که انگیزه درونی و بیرونی می تواند با افزایش اشتیاق تحصیلی ارتباط داشته باشد و بی انگیزگی یک عامل مؤثر در کاهش اشتیاق تحصیلی دانش آموزان است. در تبیین این نتیجه می توان به این موضوع اشاره کرد که انگیزه تحصیلی به علت رفتارهایی اشاره دارد که به نوعی با عملکرد و موفقیت تحصیلی مرتبط هستند، از جمله اینکه دانش آموزان چقدر تلاش می کنند و کار خود را به طور مؤثر تنظیم می کنند، کدام تلاش را برای دنبال کردن انتخاب می کنند، و چقدر

می‌تواند به شور و شوق کمک کند، اگرچه ممکن است در درازمدت پایدار نباشد (۳۷). دانش‌آموزانی که خودکارآمدی بالایی دارند، از طریق باور به توانایی‌هایشان و متعاقباً انگیزه تحصیلی، تمایل بیشتری برای انجام فعالیت‌های تحصیلی خود دارند. این میانجیگری نشان می‌دهد که خودکارآمدی به طور غیرمستقیم با شکل دادن به انگیزه دانش‌آموزان با اشتیاق تحصیلی همبستگی دارد.

نتیجه‌گیری

خودکارآمدی به صورت مثبت و مستقیم و با میانجیگری انگیزه تحصیلی با اشتیاق تحصیلی دانش‌آموزان همبستگی معنادار دارد. پیشنهاد می‌شود که جهت افزایش اشتیاق تحصیلی دانش‌آموزان به برنامه‌های آموزشی و درمانی با هدف بهبود خودکارآمدی و انگیزه تحصیلی دانش‌آموزان توجه شود.

سیاسگزاری

مقاله حاضر برگرفته از رساله دکتری تخصصی رشته روانشناسی محمد لهراب گله به راهنمایی خانم دکتر طیبه شریفی می‌باشد که با شناسه ۱۶۲۷۶۶۹۹۱ در دانشگاه آزاد اسلامی واحد شهرکرد در تاریخ ۱۴۰۲/۲/۱۶ به تصویب رسیده است و همچنین در کمیته اخلاق با شناسه اخلاق IR.IAU.SHK.REC.1402/075 در تاریخ ۱۴۰۲/۴/۲۴ ثبت شده است. از همه دانش‌آموزانی که در این مطالعه مشارکت داشتند، سپاسگزاری می‌شود.

تضاد منافع

نویسندگان مقاله حاضر هیچ‌گونه تضاد منافی را گزارش نکردند.

References

1. Kim JY, Kim E, Lee I. Influence of self-esteem of middle school students for mental care on academic achievement: Based on the mediation effect of GRIT and academic enthusiasm. *International Journal of Environmental Research and Public Health*. 2021;18(13):7025-7031. <https://doi.org/10.3390/ijerph18137025>
2. Moghadasi J, Keikavoosi-Arani L. Investigating the factors influencing students' academic enthusiasm for a shift of paradigm among

می‌دانند. آن‌ها به توانایی خود در درک و تسلط بر مفاهیم چالش‌برانگیز اعتماد دارند، که انگیزه درونی آن‌ها را برای یادگیری و کشف موضوعات تحصیلی افزایش می‌دهد (۱۷). خودکارآمدی ارتباط تنگاتنگی با نظریه خودتعیینی دارد، که ادعا می‌کند افراد زمانی برانگیخته می‌شوند که احساس استقلال، شایستگی و پیوند با دیگران کنند. دانش‌آموزان خودکارآمد در توانایی‌های تحصیلی خود احساس شایستگی دارند، که استقلال و خودراهبری آن‌ها را در یادگیری تقویت می‌کند. این احساس استقلال انگیزه درونی آن‌ها را تقویت می‌کند، زیرا آن‌ها مالکیت یادگیری خود را به دست می‌گیرند و درگیر فعالیت‌هایی می‌شوند که با علایق و ارزش‌های آن‌ها هماهنگ است (۳۵).

نتیجه‌نهایی نشان داد که انگیزه تحصیلی (انگیزه درونی، بیرونی و بی‌انگیزگی) بین خودکارآمدی و اشتیاق تحصیلی نقش میانجی دارد. در بررسی پیشینه پژوهش مطالعه ای یافت نشد که به صورت عینی به بررسی این موضوع بپردازد، اما مبانی نظری این آزمون را الگو حمایت می‌کنند. در تبیین می‌توان گفت دانش‌آموزان با خودکارآمدی بالا تمایل به سطوح بالاتری از انگیزه تحصیلی دارند. باور آن‌ها به توانایی‌ها و اعتماد به نفسی که دارند منجر به افزایش انگیزه درونی می‌شود، زیرا آن‌ها وظایف تحصیلی را در خود مهم و با ارزش می‌دانند. علاوه بر این، اعتماد به نفس آن‌ها، سبب افزایش انگیزه بیرونی آن‌ها می‌شود، زیرا آن‌ها در تلاش برای رسیدن به نمرات خوب یا دریافت پاداش از دیگران هستند (۱۳). انگیزه تحصیلی، اعم از درونی و بیرونی، سبب اشتیاق دانش‌آموزان برای یادگیری می‌شود. هنگامی که دانش‌آموزان انگیزه ذاتی داشته باشند، علاقه و لذت واقعی را در فرآیند یادگیری تجربه می‌کنند که باعث افزایش اشتیاق آن‌ها می‌شود. انگیزه بیرونی، مانند میل به پاداش یا به رسمیت شناختن، نیز

- education managers shaping academic pedagogy. *BMC Medical Education*. 2023;23(1):480-489. <https://doi.org/10.1186/s12909-023-04453-4>
3. Zhang Q. Assessing the effects of instructor enthusiasm on classroom engagement, learning goal orientation, and academic self-efficacy. *Communication Teacher*. 2014; 28(1):44-56. <https://doi.org/10.1080/17404622.2013.839047>
  4. Borgonovi F, Pokropek M, Pokropek A. Relations between academic boredom, academic achievement, ICT use, and teacher

- enthusiasm among adolescents. *Computers & Education*. 2023; 200 (1):104807-104812. <https://doi.org/10.1016/j.compedu.2023.104807>
5. Lotfi Azizi A, Afroz GH, Dortaj F, Nemat Tavosi M. [The role of control and self-efficacy in predicting student's academic motivation]. *Journal of Research in Educational Systems*. 2016;9(31):1-8. https://www.jiera.ir/article_49441.html?lang=en
  6. Mirzakhani M, Talepasand S, SotodehAsl N. [Modeling the relationship between teacher's enthusiasm and students' academic cheating behavior: The mediating role of academic motivation]. *Journal of Psychological Science*. 2023; 22(130):2059-2079. <http://psychologicalscience.ir/article-1-2128-en.html>
  7. Mahler D, Großschedl J, Harms U. Does motivation matter? The relationship between teachers' self-efficacy and enthusiasm and students' performance. *PloS One*. 2018; 13(11): e0207252. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0207252>
  8. Sayadi Y, Soleimani H. Investigating the relationship between academic self-efficacy and academic enthusiasm with regard to the mediating role of self-regulation among English language students. *Research in Teaching*. 2022;10(1):106-81. https://trj.uok.ac.ir/article_62301.html?lang=en
  9. Hidajat HG, Hanurawan F, Chusniyah T, Rahmawati H, Gani SA. The role of self-efficacy in improving student academic motivation. *Social Sciences*. 2023; 19(2):175-187. <https://knepublishing.com/index.php/KnE-Social/article/view/14362> <https://doi.org/10.18502/kss.v8i19.14362>
  10. Irvin JL, Meltzer J, Dukes MS. *Taking Action on Adolescent Literacy: An Implementation Guide for School Leaders*. ASCD Publication. 2007. <https://eric.ed.gov/?id=ED509107>
  11. Martin AJ, Ginns P, Papworth B. Motivation and engagement: Same or different? Does it matter? *Learning and Individual Differences*. 2017; 55(1):150-162. <https://doi.org/10.1016/j.lindif.2017.03.013>
  12. Peng C. The academic motivation and engagement of students in English as a foreign language classes: Does teacher praise matter? *Frontiers in Psychology*. 2021; 12(2):778174. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2021.778174>
  13. Xiong Y, Li H, Kornhaber ML, Suen HK, Pursel B, Goins DD. Examining the relations among student motivation, engagement, and retention in a MOOC: A structural equation modeling approach. *Global Education Review*. 2015;2(3):23-33. <https://ger.mercy.edu/index.php/ger/article/view/124>
  14. García-López IM, Acosta-Gonzaga E, Ruiz-Ledesma EF. Investigating the impact of gamification on student motivation, engagement, and performance. *Education Sciences*. 2023; 13(8):813-21. <https://doi.org/10.3390/educsci13080813>
  15. Shofiah V, Taruna R, Asra YK, Rajab K, Sa'ari CZ. Academic self-efficacy as a mediator on the relationship between academic motivation and academic achievement of college students during the online learning period. *International Journal of Islamic Educational Psychology*. 2023; 4(1):154-68. <https://journal.umy.ac.id/index.php/ijiep/article/view/18247> <https://doi.org/10.18196/ijiep.v4i1.18247>
  16. Li L, Peng Z, Lu L, Liao H, Li H. Peer relationships, self-efficacy, academic motivation, and mathematics achievement in Zhuang adolescents: A moderated mediation model. *Children and Youth Services Review*. 2020; 118(3):105358. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2020.105358>
  17. Lin S, Longobardi C, Bozzato P. The impact of academic self-efficacy on academic motivation: The mediating and moderating role of future orientation among Italian undergraduate students. In *Academic Self-Efficacy in Education: Nature, Assessment, and Research 2022*; 8.pp. 191-209. Singapore: Springer Singapore. https://doi.org/10.1007/978-981-16-8240-7_12
  18. Wu H, Li S, Zheng J, Guo J. Medical students' motivation and academic performance: the mediating roles of self-efficacy and learning engagement. *Medical Education Online*. 2020; 25(1):1742964. <https://doi.org/10.1080/10872981.2020.1742964>
  19. Kline RB. *Principles and Practice of Structural Equation Modeling*. Guilford Publications; 2023; May 24. <https://psycnet.apa.org/record/2010-18801-000>
  20. Vallerand RJ, Pelletier LG, Blais MR, Briere NM, Senecal C, Vallieres EF. The Academic Motivation Scale: A measure of intrinsic, extrinsic, and motivation in education. *Educational and Psychological*

- Measurement. 1992; 52 (4):1003-1017. <https://doi.org/10.1177/0013164492052004025>
21. Souza GC, Meireles E, Mira VL, Leite MM. Academic Motivation Scale-reliability and validity evidence among undergraduate nursing students. *Revista Latino-Americana de Enfermagem*. 2021; 29 (2): 13-27. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC8040777/> <https://doi.org/10.1590/1518-8345.3848.3420>
  22. Stover JB, de la Iglesia G, Boubeta AR, Liporace MF. Academic Motivation Scale: Adaptation and psychometric analyses for high school and college students. *Psychology Research and Behavior Management*. 2012; 5 (1): 71-83. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3414248/> <https://doi.org/10.2147/PRBM.S33188>
  23. Kavosian J, Kadivar P, Sheikhi Fini A, Farzad V. [Vallerand Academic Motivation Scale standardization]. *Educational Science*. 2008; 88 (16): 103-130. https://apsy.sbu.ac.ir/article_100757.html
  24. Mohammadali S, Manavipor D, Sedaghatifard M. Psychometric properties of the student version of the Academic Motivation Scale. *Quarterly of Applied Psychology*. 2020; 14(4):415-434. https://apsy.sbu.ac.ir/article_100757_fc04b37b991f80b1e2ed6bbb32d71ae4.pdf
  25. Jinks J, Morgan V. Children's perceived academic self-efficacy: An inventory scale. *The clearing house: A Journal of Educational Strategies, Issues and Ideas*. 1999; 72(4):224-230. <https://doi.org/10.1080/00098659909599398>
  26. Hoell MR. Self-efficacy differences in high school athletes and non-athletes by gender. Doctoral dissertation. 2011. <https://minds.wisconsin.edu/handle/1793/57142>
  27. Mohammadi Komar Sofla M, Jahanian S. [Investigation of the mediating role of academic self-efficacy in the relationship of social adjustment with academic engagement and achievement goals among high school students]. *Razavi International Journal of Medicine*. 2021; 9(3):25-33. https://journal.razavihospital.ir/article_118411.html
  28. Khalili Geshnigani Z, Ghadampour E, Gholamrezae S. [The mediating role of academic self-efficacy in the relationship between personality traits and students' classroom silent behavior]. *Rooyesh-e-Ravanshenasi Journal (RRJ)*. 2022; 11(7):21-32. <https://frooyesh.ir/article-1-3356-en.html>
  29. Fredricks JA, Blumenfeld P, Friedel J, Paris A. School engagement. What do children need to flourish? Conceptualizing and Measuring Indicators of Positive Development. 2005; 3(1):305-321. https://doi.org/10.1007/0-387-23823-9_19
  30. Heilporn G, Raynault A, Frenette É. Student engagement in a higher education course: A multidimensional scale for different course modalities. *Social Sciences & Humanities Open*. 2024; 9 (3):100794. <https://doi.org/10.1016/j.ssaho.2023.100794>
  31. Bagheri Gh, Ghazanfari A, Nikdel F. [Examining the psychometric properties of the Fredericks Academic Enthusiasm Questionnaire in secondary school students]. *Psychometrics*. 2018; 7 (28): 23-42. <https://ensani.ir/file/download/article/1567936287-9557-52-1.pdf>
  32. Izadpanah S, Rezaei YM. Causal explanation of academic enthusiasm based on the interaction of teachers and English language learners: Self-regulation, academic hope, and academic engagement among English language learners. *Frontiers in Psychology*. 2022; 13 (4):991-999. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC9791035/> <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2022.997903>
  33. Hair J, Black WC, Babin BJ, Anderson RE. *Multivariate Data Analysis*. 7th edition. Upper Saddle River, New Jersey: Pearson Educational International. 2010. <https://www.amazon.com/Multivariate-Data-Analysis-Joseph-Hair/dp/0138132631>
  34. Mohammadi Komar Sofla M, Jahanian S. [Determining the fit of Educational Self-Efficacy Model based on educational conflict, goals progress and social adjustment of high school students]. *Journal of Health Promotion Management*. 2020; 9 (4):45-57. <http://jhpm.ir/article-1-1112-fa.html>
  35. Boland H, Entezari M, Saadat S. [The relationship between perceived social support from family and psychological resilience with academic self-efficacy among university students]. *Education Strategies in Medical Sciences*. 2017; 10 (2):115-122. <https://edcbmj.ir/article-1-1116-en.html>
  36. Dierendonck C, Tóth-Király I, Morin AJ, Kerger S, Milmeister P, Poncellet D. Testing associations between global and specific

- levels of student academic motivation and engagement in the classroom. *The Journal of Experimental Education*. 2023; 91(1):101-124. <https://doi.org/10.1080/00220973.2021.1913979>
37. Fernández-Espínola C, Abad Robles MT, Collado-Mateo D, Almagro BJ, Castillo Viera E, Gimenez Fuentes-Guerra FJ. Effects of cooperative-learning interventions on physical education students' intrinsic motivation: A systematic review and meta-analysis. *International Journal of Environmental Research and Public Health*. 2020; 17(12):44-51. <https://doi.org/10.3390/ijerph17124451>
38. Khamedi S, Entesar Foumany G. [Comparison of the effectiveness of “Metacognitive Teaching Strategies” and “Problem-Based Learning” on the academic self-efficacy of psychology students of Abhar Azad University]. *Journal of Health Promotion Management*. 2021; 10 (2):64-75. <http://jhpm.ir/article-1-1113-fa.html>